

**TÜRKİYE ŞEKER SANAYİİ İŞÇİLERİ
SENDİKASI**

GENEL MERKEZİ

GELİR VE YAŞAM

KOŞULLARI

ARAŞTIRMASI

2008

Son Güncelleme

29/07/2010

Şeker-İş Sendikası Genel Merkezi

AR-GE(Araştırma Geliştirme) Birimi

Karanfil Sokak, No:59, Bakanlıklar, ANKARA.

Telefon: 0312 418 42 73/74--0312 419 93 48/49 Fax: 0312 425 92 58

E-posta:ar-ge@sekeris.org.tr

Gelir dağılımında bir önceki yıla göre bir değişim gözlenmemiştir.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan yüzde 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir.

Buna göre, son yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk yüzde 20'lik gruba göre bir önceki yıl olduğu gibi 8,1 kattır. Kentsel yerler için P80/P20 göstergesi 7,5, kırsal yerler için ise 6,8 kattır.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlere göre sıralı yüzde 20'lik gruplar, 2007-2008

Yüzde 20'lik fert grupları	Türkiye		Kent		Kır	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İlk yüzde 20 (*)	5,8	5,8	6,2	6,1	6,4	6,5
İkinci yüzde 20	10,6	10,4	11,0	10,7	11,1	10,8
Üçüncü yüzde 20	15,2	15,2	15,3	15,3	16,0	15,6
Dördüncü yüzde 20	21,5	21,9	21,2	21,9	22,3	22,5
Son yüzde 20 (*)	46,9	46,7	46,2	46,0	44,2	44,5
Gini katsayısı	0,41	0,41	0,39	0,40	0,38	0,38
Son yüzde 20/İlk yüzde 20(P80/P20)	8,1	8,1	7,5	7,5	6,9	6,8

Not: Gelir referans dönemleri bir önceki takvim yılıdır.

(*) Fertler eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak 5 gruba ayrıldığında; "İlk yüzde 20'lik grup" geliri en düşük olan grubu, "Son yüzde 20'lik grup" ise geliri en yüksek olan grubu tanımlamaktadır.

GİNİ KATSAYISI

Gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmede kullanılan diğer bir araçta Gini Katsayısıdır. İtalyan ekonomist ve istatistikçisi Corrado Gini tarafından geliştirilen bu katsayı veya toplanma oranı 0 ile 1 arasında çıkan ondalık bir değerdir. Başka bir deyişle, katsayı, mutlak eşitlik doğrusu ile Lorenz eğrisi arasında kalan alanın, mutlak eşitlik doğrusu altında kalan üçgenin alanına oranıdır. Başka bir deyişle, Gini katsayısı Lorenz eğrisi gösteriminde tam eşitlik doğrusu ve Lorenz eğrisi arasında kalan alanın (X), tam eşitlik doğrusu altında kalan ikizkenar üçgenin (OLZ) alanına

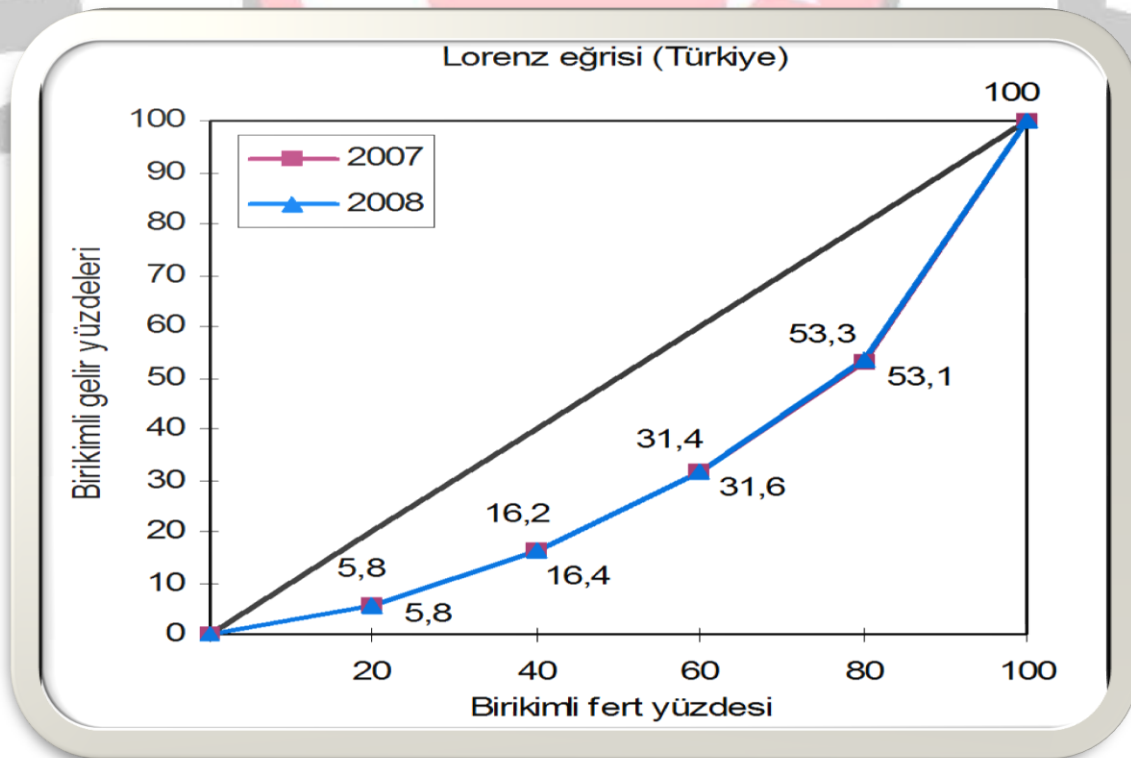
(Y) oranı olarak tanımlanır. Yani X / Y dir. Tanım gereği üçgenin alanı 0,5 tir. Gini katsayısı tam eşitlik durumunda 0 (0/0,5), tam eşitsizlik durumunda ise 1 (0,5/0,5) değerini alır. Başka bir deyişle, bir toplumda gelir adaletli olarak paylaşılmışsa (herkes eşit gelir elde ediyorsa) Gini katsayısı 0 değerini almakta, toplumdaki gelirler yalnız bir kişi tarafından alınmışsa Gini katsayısı le eşit olmaktadır. Gini katsayısının değeri gelir düzeyinin büyüklüğüne değil, farklı gelir düzeyleri arasında kalan kişilerin sayısına bağlıdır. Özetle Gini oranının artması eşitsizliğin arttığını, azalması ise eşitsizliğin azaldığını gösterir

Gini katsayısı 2007 yılında olduğu gibi 0,41 olarak hesaplanmıştır.

Gelir dağılımı eşitsizlik ölçütlerinden gini katsayısı 0,41 olarak hesaplanmış, 2007 yılı araştırma sonuçlarına göre bir değişim göstermemiştir. Katsayı, kentsel yerleşim yerleri için 0,40, kırsal yerleşim yerleri için ise 0,38 olarak hesaplanmıştır.

Gelirin nüfusa dağılımındaki eşitsizliğin grafik gösterimi olan Lorenz eğrisi de 2007 ve 2008 araştırma sonuçlarına göre gelir dağılımında değişim olmadığını eğrilerdeki çakışma ile göstermektedir.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerin Lorenz Eğrisi

Ortalama yıllık hanehalkı kullanılabilir geliri 19 328 YTL

Türkiye’de hanehalkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 19 328 YTL iken, ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelir ise 8 372 YTL’dir.

İstanbul Bölgesi 11 881 YTL ile ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir geliri en yüksek olan bölge durumundadır. Bunu, 9 852 YTL’lik ortalama gelir ile Doğu Marmara Bölgesi izlemektedir. En düşük ortalamaya sahip bölge ise 4 193 YTL ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi’dir.

Toplam gelir içinde en fazla pay maaş-ücret gelirlerine ait

Maaş-ücret gelirleri % 41,9’luk oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahip gelir türüdür. Bunu % 22,4’lük oranla müteşebbislik gelirleri izlemektedir. Bunun %72,1’i tarım-dışı müteşebbislik gelirlerinden oluşmaktadır.

2007 yılı sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, bir önceki yıla göre maaş-ücret gelirlerinin payında 2,1puanlık bir artış, müteşebbislik gelirlerinin payında ise 0,9 puanlık bir azalış olmuştur.

Sosyal transferler içinde emekli ve dul-yetim aylıklarının oranı % 94,5

Sosyal transferlerin % 94,5’ini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır. Emekli ve dul-yetim aylıkları toplam gelir içinde % 18,1’lik paya sahip iken, diğer sosyal transferlerin payı % 1,1’dir.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre oluşturulan yüzde 20’lik gruplardan ilk yüzde 20’lik grupta sosyal transferlerin payı % 3,5, son yüzde 20’lik grupta % 44,8 olarak tahmin edilmiştir. Emekli ve dul-yetim aylıkları hariç diğer sosyal transferlerin oranı aynı gruplarda sırasıyla % 26,2 ve % 20,4’tür.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre nüfusun % 16,7’si yoksulluk sınırının altında

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirleri kullanılarak çeşitli görelî yoksulluk sınırları (eşdeğer hanehalkı kullanılabilir medyan gelirin % 40, % 50, % 60 veya % 70’ine göre) hesaplanmaktadır.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir medyan gelirin % 50’si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre nüfusun % 16,7’si, yoksulluk riski altındadır. Kentsel ve kırsal yerler için

ayrı ayrı hesaplanan yoksulluk sınırlarına göre, kentsel yerlerde bu oran % 15,2 iken, kırsal yerlerde % 14,2'dir.

Kurumsal olmayan nüfusun yaşam koşulları göstergeleri

Kurumsal olmayan nüfusun;

- % 61,0'ı kendilerine ait konutta oturmaktadır.
- % 39,0'ının konutunda "sızdıran çatı, nemli duvarlar, çürümüş pencere çerçevesi vb." sorunlar söz konusudur.
- % 38,5'inin oturduğu konutta "izolasyondan dolayı ısınma sorunu" yaşanmaktadır.
- % 57,7'sinin hanesinin taksit ödemeleri ve borçları (konut alımı ve konut masrafları dışında) bulunmakta, bu borç ödemeleri, % 25,0'ının hanesine çok yük getirmektedir.
- % 88,8'i "evden uzakta bir haftalık tatili", %71,1'i "beklenmedik harcamalarını" ve %82,6'sı "yıpranmış ve eskimiş mobilyalarını yenileme ihtiyacını" ekonomik nedenlerle karşılayamamaktadır.

GELİR VE YAŞAM KOŞULLARI ARAŞTIRMASININ

METODOLOJİSİ HAKKINDA ÖZET AÇIKLAMA

Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, 2006 yılında uygulanmaya başlanan araştırma ile Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırılabilir gelir dağılımı, göreceli yoksulluk, yaşam koşulları ve sosyal dışlanma konularında veri üretmek amaçlanmaktadır. Alan uygulamasının her yıl düzenli olarak gerçekleştirildiği ve panel anket yönteminin kullanıldığı araştırmada, örnek fertler 4 yıl boyunca izlenmektedir. Araştırmadan, kesit ve panel olmak üzere her yıl iki veri seti elde edilmesi hedeflenmektedir.

Bu araştırmada "hanehalkı kullanılabilir geliri" yanında "eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelir dağılımı"na ilişkin istatistikler üretilmektedir.

Hanehalkı kullanılabilir geliri: Hanehalkındaki her bir ferdin elde ettiği kişisel yıllık kullanılabilir gelirlerin toplamı ile hane bazında elde edilen yıllık gelirlerin toplamından, gelir referans döneminde ödenen vergiler ve diğer hane veya kişilere yapılan düzenli transferler

düşülerek hesaplanmaktadır.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir geliri ve eşdeğerlik ölçeği: Günümüzde gelir eşitsizliği, hanedeki birey sayısı dikkate alınarak birey başına düşen gelirler arasındaki farklardan yola çıkılarak ölçülmektedir. Bu nedenle, hanehalkı düzeyinde toplanan gelirlerin birey başına düşen gelirlere dönüştürülmesi gerekmektedir. Hanelerarası doğru karşılaştırma yapabilmek için, bu hesaplamada, hanelerin yetişkin-çocuk bileşimlerindeki farklılıkları dikkate alınmalıdır. Bunun için, eşdeğerlik ölçeği olarak adlandırılan katsayılar kullanılarak, her bir hanehalkı büyüklüğünün kaç yetişkine (eşdeğer ferde) denk olduğu hesaplanmaktadır. Hanehalkı toplam kullanılabilir geliri eşdeğer hanehalkı büyüklüğüne bölünerek, o hanehalkı için eşdeğer fert başına düşen gelir diğer ifadeyle eşdeğer hanehalkı kullanılabilir geliri hesaplanmaktadır.

Bu araştırmada, referans kişi için "1", 14 ve daha yukarı yaştaki fertler için "0,5" ve 14 yaşın altındaki fertler için ise "0,3" katsayısının kullanıldığı OECD eşdeğerlik ölçeği kullanılmıştır.

Örnek büyüklüğü ve tahmin boyutu

Araştırmanın örnekleme birimi hanehalkı olup, yıllık örnek hacmi yaklaşık 12 800 hanehalkı civarındadır. Yıllık örnek hacmi, panel anket kapsamında olabilecek kayıplara veya ayrılan fertlerin oluşturduğu yeni hanehalklarına bağlı olarak yıldan yıla değişkenlik gösterebilmektedir.

Yıllık kesit araştırma sonuçlarından; Türkiye, kent, kırsal ve İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflaması Düzey-1, panel araştırma sonuçlarından ise ülke geneli için tahminler üretilmesi amaçlanmıştır.

Cevapsızlık oranları

2008 yılında 12 341 örnek hanehalkından; 11 228'i ile anket yapılmış, geri kalan 1 113 hanehalkı ile çeşitli nedenlerle anket yapılamamış ve cevapsızlık formu düzenlenmiştir. Buna göre, 2008 yılında anket yapılamama oranı % 9'dur. Kentsel yerlerde anket yapılamama oranı % 6, kırsal yerlerde ise % 3,1'dir. Araştırmada, örnek hanehalklarında yaşayan toplam 15 ve daha yukarı yaştaki 31 242 fert ile görüşme yapılmış, bu fertlerden 101'i çeşitli nedenlerle ankete cevap vermemiştir. Dolayısı ile araştırmada fert cevapsızlık oranı % 0,3'dür.

Referans dönemleri

Araştırmada farklı konular için farklı referans dönemlerinin kullanımı söz konusudur.

- Gelir bilgilerinin referans dönemi "bir önceki takvim yılı"dır. Yani, 2007 uygulamasındaki gelir bilgileri 2006 yılına, 2008 uygulamasındaki gelir bilgileri ise 2007 yılına aittir.
- İstihdam bilgileri anketin uygulandığı tarihten bir önceki hafta ile anketin yapıldığı tarih dikkate alınarak sorgulanmıştır.
- Yaşam koşulları göstergeleri anketin yapıldığı andaki durum itibariyle sorgulanmıştır.

KAYNAKÇA:

TÜİK

Bu Rapor; TÜİK Verilerinden Yararlanılarak,

Şeker-İş Sendikası

Ar-Ge(Araştırma Geliştirme) Birimi

Tarafından Hazırlanmıştır.